

3) створити та забезпечити функціонування єдиної системи селекції у тваринництві;

4) забезпечити збереження генофонду локальних і зникаючих порід;

5) зберегти, відтворити та раціонально використовувати племінні ресурси високої племінної цінності;

6) запровадити ліцензування суб'єктів господарювання у сфері племінної справи та присвоїти їм відповідні статуси, вести Державний племінний реєстр. [2][6]

Оптимальним варіантом селекції вважається той, який забезпечує максимальні темпи генетичного поліпшення худоби при мінімальних витратах на племінну роботу і дає змогу значною мірою підвищити продуктивність поголів'я. [5]

Література

1. Барановський Д. І., Герасимов В. І., Нагаєвич В. М. та ін. Генофонд свійських тварин України. – Х.: Еспада, 2005. – 400 с.
2. Білай Д. В. Загальне тваринництво та технології виробництва продукції тваринництва з основами стандартизації. – К.: Кондор, 2008. – 337 с.
3. Білай Д. В. Каталог порід великої рогатої худоби. – П.: Дружсервіс, 2006. – 69 с.
4. Білай Д. В., Шевніков М. Я., Кориліук І. М. та ін. Каталог порід сільськогосподарської птиці. – П.: Техсервіс, 2005. – 35 с.
5. Бусенко О. Т., Столюк В. Д., Могильний О. Й. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва. – К.: Вища освіта, 2005. – 496с.
6. Лановська М. Г., Черненко Р. М., Шатковська Г. Г. Тваринництво. – К.: Вища школа, 1993. – 335 с.
7. Пересикін В. Ф., Андрієнко Л. В., Артюхов В. В. та ін. Українська сільськогосподарська енциклопедія. – К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1972. – 1558 с.

OTIS TARDA L. В ДОСЛІДЖЕННЯХ МИКОЛИ ІВАНОВИЧА ГАВРИЛЕНКА (20-40-І РР. ХХ СТ.)

*Вільмовська О.О.
Полтавський краєзнавчий музей*

Ще на початку ХХ ст. Полтавщина, за словами видатного науковця М.О. Мензбіра, "продовжувалася залишатися найменш дослідженою в орнітологічному відношенні". Видатний український орнітолог Микола Іванович Гавриленко заклав фундамент для систематичного вивчення орнітофауни Полтавського краю. Чільне місце в дослідженнях науковця посідає вивчення популяції рідкісного виду Полтавщини – дрохви (*Otis tarda L.*). Птах – типовий представники степових ділянок України, до ХХ ст. був фоновим видом Полтавщини, а нині занесений до Європейського Червоного переліку та Червоної книги України (III видання), Боннської (Додаток I і II) та Бернської (Додаток II) конвенцій, CITES (Додаток II) [5].

Вивчення популяцій *Otis tarda L.* Гавриленком включали наступні напрями: вивчення птаха як рідкісного виду степових ділянок, як невід'ємну складову екосистем заповідних та перспективних для заповідання територій Полтавщини. Свої спостереження по вивченню особливостей морфології, етіології, поширення дрохв та динаміки чисельності популяцій

на Полтавщині в 20-40-х роках орнітолог висвітлює в друкованих працях [1, 2, 3], рукописах [4].

У 1912 році на Полтавщині Гавриленко спостерігав сотенні табуни дрохв, проводив досить цікаві етіологічні спостереження за нині рідкісними на Полтавщині птахами. Микола Іванович був свідком унікальних "польотів перевертом", вивчав особливості шлюбної поведінки *Otis tarda* L.

Згідно з даними Гавриленка, в 1916 році дрохви гніздилися у 8 верстах від Полтави, на степових ділянках поблизу села Жуки. В 20-х роках *Otis tarda* L. був типовим представником птахів Полтавщини, окремі популяції трималися до листопада, деякі особини навіть зимували [2]. На 1929 рік Микола Іванович спостерігав табуни дрохв з 60 особин, а в 40-х роках – лише з 3-7 [2, 4].

Серед "місць трапляння" дрохв на Полтавщині Гавриленко виділяє: Розумівську та Ланнівську цілини, степові ділянки Нехворощини. Зокрема, в 1945 році в Нехворощанському районі між Нехворощею і Чернетчиною "восени до самих глибоких снігопадів" трималися дрохви [4, С. 102]. Нині це територія Новосанжарського району Полтавської області та Магдалинівського району Дніпропетровської області.

Микола Іванович був неперевершеним таксидермістом. Нині, орнітологічна колекція науковця нараховує понад 5000 екземплярів, з яких 12 – тушки дроф. Одинадцять з них знаходяться в Музеї Природи Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна, а одна тушка дрофи (♂), знайдена 21.04.1926 р. в Струківському степу Костянтиноградського повіту Полтавської губернії (тепер Краснокутський район Харківської області), нині експонується в меморіальній вітрині М.І. Гавриленка відділу природи Полтавського краєзнавчого музею [4, С. 62, 146].

Зменшення чисельності і зникнення дрохв тісно пов'язано зі знищенням степових ділянок, які є природним місцем поширення птахів. Згадаємо слова Гавриленка, що "можна відтворити ліс, гори, зробити море, але степ, раз його зоравши, не відтворити ніколи", а тим більше майже неможливо відновити популяції дрохв без відновлення екотопу.

Література

1. Охороняймо природу / Під заг. ред. В. Бендеровського, Я. Риженька. – Полтава, 1928. – 16 с.
2. Гавриленко Н.И. Птицы Полтавщины.– Полтава: Изд-во Полтав. Союза охотников, 1929. – С. 43-46.
3. Гавриленко Н. Предварительные сведения о птицах Полтавской губернии // Ежегодник музея Полтавского губернского земства. 1914-1915 гг. – Полтава: Тип. Подземского, 1917. – № 3-4 – С. 64.
4. Природознавець Микола Гавриленко: епоха та пам'ять. Уклад. Самородов В.М., Кигим С.Л./ Наук. ред. М.В. Гриньова. – Полтава, 2009. – 203 с.
5. Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. І.А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009.– С. 444.

МЕТОДИКА ВИРОЩУВАННЯ ВЕЛИКОГО БОРОШНЯНОГО ХРУЩАКА (TENEBRIO MOLITOR) НА РІЗНИХ СУБСТРАТАХ

Гармаш О.І., Закалюжний В.М.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Вид Великий борошняний хрущак (*Tenebrio molitor*) належить до